

Skolevalg 2023

Skolevalg holdes ved videregående skoler i forbindelse med stortings-, kommune- og fylkestingsvalg. 2023 er valgår – også i skolen. Skolevalget arrangeres 4. og 5. september.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 27.02.2023

Skolevalg, skoledebatter og valgtorg skal gi elevene opplevelsen av å være en aktiv medborger i et demokrati, og gi dem en praktisk innføring i demokratigrunnlaget. Skolevalget er en del av skolenes oppdrag for å fremme demokrati og medborgerskap, og oppfyller kompetansemål i læreplanen.

Vi samarbeider med Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør om skolevalget 2023. Sammen ivaretar vi personvern etter gjeldende lovverk. For skolevalget 2023 er vi behandlingsansvarlig og Sikt er databehandler. Valgdirektoratet bidrar med informasjon om det ordinære valget.

Demokrati og medborgerskap som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kunnskap om demokratiets forutsetninger, verdier og spilleregler, og gjøre dem i stand til å delta i demokratiske prosesser. Opplæringen skal gi elevene forståelse for sammenhengen mellom demokrati og sentrale menneskerettigheter som ytringsfrihet, stemmerett og organisasjonsfrihet. Overordnet del 2.5.2

Demokrati og medborgerskap er et av de tverrfaglige temaene i overordnet del av læreplanverket. Gjennom skolevalget får elevene muligheten til å delta i politiske diskusjoner, få kunnskap om politiske retninger og selv avgi stemme i skolevalget.

Skoleeier skal sørge for gode demokratiske prosesser når skolene planlegger og gjennomfører debatter og

valgtorg lokalt. Ytringsfriheten skal gjelde ved gjennomføring av all aktivitet i forbindelse med skolevalgene.

Basert på evalueringen etter forrige skolevalg, har vi disse anbefalingene til arbeidet:

- Vi anbefaler å begrense antallet partier i skoledebatten. Skolevalg er primært en del av elevenes demokratiopplæring og skal foregå på skolens premisser. Evalueringen etter forrige skolevalg viste at det ikke bør delta mer enn ni partier i skoledebatten. En måte å begrense antallet partier på, er å invitere inn partiene som hadde en oppslutning på minst 1 prosent i fylket ved forrige stortingsvalg. Vi oppfordrer til dialog for å komme frem til best mulig løsning for dette lokalt. Begrunnelsen for denne anbefalingen er knyttet til den praktiske og pedagogiske gjennomføringen av debatten.
- Vi anbefaler at alle partier som stiller lister til Stortinget, kan delta på valgtorg med egen stand på skolene etter debatten – uavhengig av oppslutning partiet fikk ved forrige valg. Begrunnelsen for dette er at mangfoldet de ulike politiske partiene representerer er med på å sikre mangfoldet av demokratiske forutsetninger, verdier og spilleregler og gjør elevene i stand til å delta i demokratiske prosesser.
- Vi anbefaler at ingen politiske partier skal ekskluderes basert på deres innhold, så lenge ytringene holder seg innenfor norsk lov. Begrunnelsen for dette er at opplæringen skal gi elevene forståelse for sammenhengen mellom demokrati og sentrale menneskerettigheter som ytringsfrihet, stemmerett og organisasjonsfrihet. De skal få innsikt i at demokratiet har ulike former og uttrykk.

Vi oppfordrer til dialog mellom skoleeierne og ungdomspartiene i spørsmål om hvilke partier som skal være med på skolevalget. Dialogen skal bidra til å finne gode løsninger lokalt og til å gjøre arrangementene til gode opplæringsarenaer.

Skolevalg er en del av demokratiopplæringen

Skolevalget er et viktig arbeid som skal øke elevenes demokratiforståelse, og fremme oppslutning om demokratiske verdier og holdninger og demokratiet som styreform. Elevene skal øve opp evnen til å tenke kritisk, lære seg å håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet.

Alle som jobber med skolevalget må sikre at arbeidet skjer i samsvar med regelverket for trygt og godt skolemiljø.

Demokratiopplæring i overordnet del

Tverrfaglige temaer

Skolen skal legge til rette for læring innenfor de tre tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling.

De tverrfaglige temaene inngår bare i de fagene der de er en sentral del av kompetansen, og de er ikke egne fag. Ulike sider ved de tverrfaglige temaene ivaretas i ulike fag. Selv om et tverrfaglig tema ikke inngår i en læreplan, kan temaet likevel tas inn i opplæringen i faget.

Tekstene om de tverrfaglige temaene i læreplaner for fag gir føringer for arbeidet med temaene i kompetansemålene.

Demokrati og medvirkning

Skolen skal gi elevene mulighet til å medvirke og til å lære hva demokrati betyr i praksis.

Opplæringen skal fremme oppslutning om demokratiske verdier og demokratiet som styreform. Den skal gi elevene forståelse for demokratiets spilleregler og betydningen av å holde disse i hevd. Å delta i samfunnet innebærer å respektere og slutte opp om grunnleggende demokratiske verdier som gjensidig respekt, toleranse, den enkeltes tros- og ytringsfrihet og frie valg. Demokratiske verdier må fremmes gjennom aktiv deltakelse i hele opplæringsløpet.

Skolen skal fremme demokratiske verdier og holdninger som motvekt mot fordommer og diskriminering. Skolen skal også skape respekt for at mennesker er forskjellige, og elevene skal lære å løse konflikter på en fredelig måte.

Eksempler på kompetansemål i fag i vgs

Samfunnskunnskap vg1/vg2

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Elevene skal forstå at de kan bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling gjennom å være aktive medborgere og påvirke samfunn og arbeidsliv nå og i framtiden.

Samfunnskunnskap skal bidra til at elevene blir aktive medborgere som videreutvikler kompetansen sin på grunnleggende demokratiske verdier som

medbestemmelsesrett, likestilling, ytringsfrihet og respekt for menneskerettighetene.

Tverrfaglige temaer

I samfunnskunnskap handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å øke elevenes kritiske bevissthet om samfunnet de er deltakere i. Elevene skal utforske hvordan de kan påvirke samfunnet rundt seg i dag og i framtiden.

Kjerneelementer

Medborgerskap og bærekraftig utvikling handler om demokratisk medborgerskap, samfunnsdimensjonen av bærekraftig utvikling og hvordan mennesker samarbeider, organiserer seg og tar beslutninger i samfunnet. Dette innebærer også at elevene skal få handlingskompetanse til å medvirke i demokratiske prosesser og samfunnsforming.

Kompetansemål

- utforske og presentere dagsaktuelle temaer eller debatter ved å bruke samfunnsfaglige metoder, kilder og digitale ressurser, og argumentere for egne og andres meninger og verdier
- utforske hvordan interesser og ideologisk ståsted påvirker våre argumenter og valg av kilder, og reflektere over hvordan det gir seg utslag i forskjellige meninger
- reflektere over hva det innebærer å være medborger, og sammenligne hvordan politiske systemer er organisert i forskjellige land og områder

Politikk og menneskerettigheter

Kompetansemål

- reflektere over hva det innebærer å være medborger, sammenligne ulike staters styreform og analysere demokratiets utvikling og utfordringer
- vurdere menneskerettighetenes betydning for demokratiet og velferdsstaten
- gjøre rede for det norske politiske systemet lokalt og nasjonalt og drøfte hvilke utfordringer det norske demokratiet står overfor

Ressurser i arbeid med demokratiopplæring

- [22.juli- senteret](#)
- [Dembra.no. Temaside om demokrati, medborgerskap og kritisk tenkning](#)
- [Demokratiwerkstedet Utøya](#)
- [Europarådet. Temaside om demokrati](#)
- [FN- sambandet. Temaside om demokrati og medborgerskap](#)
- [Minstemme.no](#)
- [Nasjonal digital læringsarena. Temaside om demokrati og medborgerskap](#)
- [Raftostiftelsen](#)
- [Redd Barna, Barnas valg](#)
- [Sikt, skolevalg og skolevalgundersøkelsen](#)
- [Stortinget.no. Undervisningsmateriell for videregående skole](#)
- [Ung.no. Temaside om demokrati og valg](#)
- [Wergelandssenteret](#)